

נושא במוקד

תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים

'מס שפתיים' או: מתורגמות במערכת המשפט בישראל

רות מוריס

השופטים בישראל, בכל הרמות, מביעים תכופות את ביקורתם על העדר מתוגמנות מקצועית בבתי המשפט. יש ובהעדרו של מתורגמן, משוחרר חשוד בעבירות קשות, משום שלצורך קיום משפט הוגן עליו להבין את ההליך המשפטי במלואו. בישראל, שבה רבים העולים החדשים, בני מיעוטים ועובדים זרים, בעיה זו מעיקה במיוחד.

כאשר ארגון - ובכלל זה מדינה - קובע עיקרון, תכופות אין לאנשים מושג על המשמעויות הכרוכות ביישומו. כיצד בדיוק ייושם העיקרון, על איזה בסיס, כיצד יאורגן יישום העיקרון ומה תהיה עלותו? כל זה מתברר רק מאוחר יותר. אם בכלל. דברים אלה יפים גם לגבי החובה לאפשר לאדם המופיע בבית משפט לקבל שירותי מתורגמות, אם אינו שולט בעברית, השפה שבה מתנהלים המשפטים בארץ.

הבה נחזור לימי הראשית. כדי לעמוד על הדרכים שבהן בוצעה מתורגמות בבתי המשפט בארץ בתקופת המנדט ובשנים הראשונות להקמת המדינה, נוכל להתרשם מספר זיכרונותיו המענייני של השופט העליון שנאור זלמן חשין ז"ל. זיכרונותיו של חשין יצאו בשני חלקים בעברית: **דמויות מבית המשפט** (תשי"ג), **וצחוק ודמעה בבית הדין** (תש"ז) ובגרסה אנגלית מקוצרת (*Tears and Laughter in an Israeli Courtroom*, 1959), שהפניות שלהלן הן מתוכה. בין הבעיות שאיתן היה על בית המשפט הישראלי להתעמת במציאות החדשה מזכיר חשין בהקדמתו את 'בליל הלשונות המהדהד באולמות בית המשפט' שביטא חלק מקשייהם של העולים החדשים בעת ההיא להסתגל למולדתם החדשה.

בתקופת המנדט הבריטי, החוק בפלסטינה-א"י הכיר בשלוש שפות רשמיות: עברית, ערבית ואנגלית, שבהן היה האזרח זכאי לנהל את מגעיו עם הממשלה. לאחר ייסודה של מדינת ישראל ב-1948, כפי שקרה בתחומים רבים, האלתור שלט גם בהנגשת שירותי מתורגמות בבתי המשפט. אם עָד לא יכול היה למסור את עדותו בעברית, השופט היה שואל אם מישהו באולם בית המשפט

מילות מפתח: מתורגמות בבית המשפט, תלוי תרגום, שירותי תרגום, פרשנות משפטית, זכות למשפט הוגן

ד"ר רות מוריס היא מתרגמת ומתורגמת רב-לשונית. היא מרצה בכירה במחלקה לתרגום וחקר התרגום באוניברסיטת בר אילן. מלמדת סמינריון על היבטים לשוניים ותרבותיים במצבים משפטיים.

1. Cheshin, 1959, p. XI

2. Cheshin, 1959, p. 23

יודע את שפתו. כל דרגה של היכרות עם השפה הנדרשת עשתה את אותו אדם כשיר לשמש 'מתורגמן'. חשין מספר בספרו שקרה לא אחת שאנשים שנכחו באולם ראו עצמם כמין מתורגמנים לשעת הדחק וניסו 'להנחות' עדים בלתי מנוסים, וכמו כן להסביר או לבקר מילים שאמר העד.² בית המשפט היה מודה לאנשים כאלה בנימוס, אך 'משחרר' אותם מתפקידם.

כיום, העברית והערבית הן השפות הרשמיות במדינת ישראל. בראשית קיומה של מדינת ישראל, כאשר אוכלוסייתה גדלה ביותר תוך שנים אחדות, היה על בית המשפט למצוא דרכים ושיטות להתמודדות עם אנשים רבים לאין-ספור שידעו רק מעט עברית או לא ידעו עברית כלל, ולא הכירו את הנהגים המקובלים ואת סדרי בית המשפט. באופן בלתי נמנע, כפי שמספר חשין, מערכת המשפט אימצה גישה בלתי-מספקת לבעיה, שתכופות התבטאה במה שקרוי מתורגמנות 'בשיטת התמסורת' שסיפקו קרובי משפחה או נוכחים מזדמנים בבית המשפט, ובסופה הייתה נמסרת גרסת עדות באחת משפותיה הרשמיות של המדינה, תכופות מפי אחד מחברי הצוות של בית המשפט.³ 'כתב האישום היה נקרא תחילה בעברית, מתורגם אחר כך לערבית, מערבית ללדינו ולבוסוף לבוכרית. הנאשם היה מוסר את תשובותיו בבוכרית, אלו היו מתורגמות ללדינו, ואז לערבית ולבוסוף חזרה לעברית. מן הדרך המפותלת הזאת למד השופט שהנאשם מכחיש את האשמה'.⁴ העובדה שגם היום 'סדר הדין הפלילי' מרשה לשופטים לספק בעצמם מתורגמנות בין שתי לשונות שנעשה בהן שימוש בבית המשפט משקפת את גישת ה'אד הוק' המתמשכת לשימוש בלשונות שונות במערכת המשפט כמו גם במערכת הממשלתית. יותר מחמישים שנה לאחר ייסוד המדינה, 'בליל הלשונות', שאליו התייחס חשין, ניכר הרבה פחות כאשר מדובר במתורגמנות לעולים, אך גישת ה'להסדר' ממשיכה לשלוט בכיפה. לעתים גמישות כזאת, המותרת רשמית, עשויה להתגלות כמועילה. דוגמה כזאת אפשר להביא ממשפט דמיאניוק בירושלים (1986), שבו אחד השופטים סיפק מתורגמנות יידיש-עברית לצורך חקירתו של ניצול-שואה קשיש שהתקשה להבין את מבטאו של המתורגמן הרשמי של בית המשפט.

שופטי ישראל מודעים למצב העניינים שאינו מניח את הדעת באספקת שירותי מתורגמנות בין-לשונית במערכת המשפט. ב-1990 צוטט ורדימוס זיילר, שמונה זמן קצר קודם לכן לתפקיד נשיא בית המשפט המחוזי בירושלים, כמי שאמר שהוא מוטרד מבעיית המתורגמנות, לא רק כנשיא של בית משפט אלא גם כאזרח מדינה שחוקיה הוחלו על 160,000 דוברי ערבית בירושלים בלבד: אני חושב שהמדינה הייתה צריכה לתת שירות של תרגום לאותם אנשים המופיעים במוסדות שלטון ובמיוחד בבית משפט שבו כל האמנות היא אמנות הדיבור והבנת הנאמר. צריך שאותם אנשים יהיו מסוגלים גם להביע את עצמם וגם לשמוע מה שנאמר בזמן אמיתי ובקצב שבו הדברים נאמרים. הדבר, לצערי הגדול, איננו כך. מאז שהתמנית, אני מנסה לפעול כדי לשפר את המצב. הובטח לי שישופר ואני בטוח שכך יהיה. אך עמדתו מאוד ברורה: זה יהיה לא מכובד לגרום למצב שבו אוכלוסייה כל כך גדולה באה לבית משפט ויש בעיה עם היכולת שלה להתמודד עם השפה.⁵

3. Cheshin, 1959, pp. 169-172

4. Cheshin, 1959, pp. 171-172

5. מתוך ראיון עם השופט ורדימוס זיילר, כס המשפט: הלשכה, ביטאון לשכת עורכי הדין, הוועד המרכזי, ירושלים, גיליון 9, מרץ 1990, עמ' 8-9.

כאשר התקשרו אליו כמה שנים לאחר מכן לעדכון בעניין, לא היו בפיו של השופט זיילר בשורות טובות. בישראל האינרציה בפעולות הממשלה חזקה מרצונם של שופטים, כפי שאפשר להיווכח גם מדרכי תגובתה של הממשלה על מסקנות ועדות בראשותם של שופטים, שהוקמו עקב אירועים קשים.⁶

ובכל זאת, כמה שופטים בישראל עדיין שואפים לשיפור המצב. דוגמה בולטת היא ד"ר מיכל אגמון-גונן, מבית משפט השלום בירושלים, המותחת ביקורת בוטה במיוחד על המשטרה על זלזולה בפקודות הקבע שלה עצמה הדורשות שעדויות יירשמו בשפה שבה נאמרו. במשפט שנערך ב-2001 (מדינת ישראל נגד אנדריי סברז'ין), הוקיעה השופטת אגמון גונן בלשון חריפה את העדרו של מתורגמן רוסי מאולם המשפט שלה בשבת בערב, תוך ציטוט הוראות חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (1992)⁷ והבהרה שחוק היסוד הזה 'שינה את פניהם של ההליכים הפיליליים' בישראל. השופטת אגמון-גונן ממשיכה ומצטטת מתוך ספרו של נשיא בית המשפט העליון דאז, אהרון ברק, **פרשנות המשפט**,⁸ בעניין האפשרות לגזור מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו את הזכות לייצוג בידי עורך דין ולמשפט הוגן, וכן את הזכות למניעת עיני דין. במקרה הנדון, השופטת אגמון-גונן מעירה בנחרצות:

זכותו זו של המשיב למשפט הוגן נפגעת בהעדר מתורגמן. לו היה מדובר בשפה נדירה בארצנו, גם אז הייתה נפגעת זכותו זו, אולם ייתכן כי אז פגיעה זו הייתה מתבקשת מהנסיבות. לא כן כאשר מדובר במשיב דובר רוסית וכאשר נמסר למשטרה כי אין כל בעיה כי באולם בית המשפט יהיה נוכח מתורגמן לשפה הרוסית, אם האחראי על המתורגמנים יקבל על כך הודאה, אפילו בשעות אחר הצהריים. אלא שהמשטרה בחרה שלא להודיע, ולכן אין מתורגמן דובר רוסית [באולם]. כל שיקול דעת מינהלי יש להפעילו ברוח חוקי היסוד. זכותו של אדם להבין את ההליך הפילילי [ש]לו הוא מהווה צד נגזרת הן מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הן מחוק סדר הדין הפילילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), הקובע בסעיף 29 כי יש להביא עצור בפני שופט, ומה לנו להביא את החשוד לבית המשפט אם אינו יכול להבין את ההליך המתנהל? חוק המעצרים קובע עוד, כי אם הדיון מתקיים בפני החשוד, רשאי החשוד לחקור את השוטר. גם זכותו זו של החשוד מתרוקנת מתוכנה אם החשוד אינו מבין את המתרחש באולם בית המשפט. זכותו של החשוד להליך הוגן נפגמת [בנסיבות כאלה], שכן הוא אינו יכול להפנות את תשומת לב באת-כוחו לאי דיוקים בדברי השוטר, אם הוא סבור שיש כאלה (לו היה מבין את הנאמר), או לבקש ממנה לשאול את השוטר שאלות נוספות.⁹

בבואה לעסוק בשאלת העלות, השופטת אגמון-גונן מדגישה שהנוהג המקובל בבית המשפט היה שלא להזמין מתורגמן לשבת בערב, מסיבות תקציביות. עם זאת היא קובעת שבעקבות החלטות משפטיות, מתורגמן ערבי זמין תמיד כעניין של תקן, ומתורגמן לרוסית (ולשפות אחרות) ניתן להשגה בהתראה קצרה. היא ממשיכה וקובעת (בהתבסס על תקדימים שהיא מציינת):¹⁰ 'אם

6. למשל, באופן הטיפול במסקנות ועדת זיילר לגבי אסון רוסיי. ראו *Jerusalem Post*, May 24, 2002.
7. 'מטרתו של חוק היסוד היא להגן על כבוד האדם וחירותו. סעיף 2 לחוק קובע, כי אין פוגעים בחייו, בגופו של אדם באשר הוא אדם.'
8. אהרון ברק, **פרשנות במשפט**, ירושלים: נבו, 1992-2001, כרך ג, עמ' 422.
9. השופטת מיכל אגמון-גונן במדינת ישראל נגד אנדריי סברז'ין, שימוע בנוגע למעצר ערב משפט 7383/01, עמ' 7-6.
10. אהרון ברק, **פרשנות במשפט**, (הערה 8 לעיל), כרך ג, עמ' 527, ובג"צ 94/4541, מילר נגד שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94.

טעמים של נוחות מינהלית או חיסכון כספי אינם יכולים להוות נימוק לפגיעה בזכות יסוד, ודאי כך במקרה זה, בו המשטרה לא נימקה מדוע לא הודיעה במועד על כך שנעצר חשוד דובר רוסית ולא אפשרה למשיב ליהנות מהליך הוגן.¹¹ עקב זאת פסקה השופטת אגמון-גונן שהעדרו של מתורגמן מהווה עילה להורות על שחרורו של המשיב (החשוד) ממעצר.

בנקודה זו השופטת אגמון-גונן ממשיכה בניתוח המקרה ומתייחסת לעדותו של החשוד בפני המשטרה, שניתנה ברוסית. על אף העובדה שהעדות ניתנה בעת חקירה במשטרה שבה היה נוכח שוטר דובר-רוסית, לא נעשה רישום של העדות בשפת המקור הרוסית. היא מעירה שהחוק בישראל דורש שהודאות החשודים או האנשים הנחקרים יירשמו בשפה שבה נמסרו, ובעניין זה היא מצטטת את דברי שופט בית המשפט העליון יואל זוסמן ב-1969, במשפט שלבי נגד מדינת ישראל:
 [כ]שההודאה נמסרת למשטרה בערבית או בשפה אחרת ולא בעברית, מן הרצוי ולפעמים אף מן ההכרח שהיא תרשם ממש בשפתו של מוסר ההודאה וכפי שיצאה מפיו. איש לא הטיל חשד [=פקפק] בכך שקצין המשטרה שגבה את ההודאה עשה את מלאכתו נאמנה, אך כל מי שמצוי בענייני לשון ותרגום יודע כי דיוק התרגום מותנה לא רק בבקיאיות המתרגם בלשון אלא גם בכשרון מיוחד, ולא מן המידה להזקיק את בית המשפט לאחר מכן לנוסח המתורגם של המסמך שעל פיו לא ניתן לקבוע מה היה [ה]דיבור שננקט בידי מוסר ההודאה.¹²

בבור נגד מדינת ישראל (1976) אמר השופט שמגר שעל אף מה שנאמר לא אחת על ידי בית המשפט העליון כי הודעה הנרשמת מפיו של חשוד או נאשם שאיננו דובר עברית חייבת להירשם בשפה שבה היא נמסרת, אין ההוראה מקוימת ככל הנראה על ידי משטרת ישראל. הוא הדגיש שאי קיום הנחיה זו עלול לגרום לתקלות, 'ובכל מקרה גורמת היא לטענות וטעונויות אשר ניתן היה להימנע מהם לו הייתה המשטרה מקיימת את ההנחיה בנושא זה שניתנה לה מכבר'.¹³ מאוחר יותר, במשפט באדר נגד מדינת ישראל, חזר שמגר והדגיש ש'הכלל החייב להיות נקוט בידי החוקרים, למען הדיוק המרבי וכדי למנוע מראש תהיות, ספקות ודיונים בבית המשפט הוא, כי הרישום ייעשה בנאמנות בצורה בה נמסר, ודבר זה מחייב כמובן רישומה של הודעה בלשון בה היא נמסרת'.¹⁴

המצב בישראל הוא אפוא שבעוד השופטים בכל הרמות - בתי משפט השלום, המחוזיים ובית המשפט העליון - מביעים תכופות את ביקורתם על פגמי המערכת, דומה שהם חסרי אונים לתקנה. מקרה מכעים ביותר, המבליט מאוד פגמים אלה, אירע ב-2003. נערה עולה מאתיופיה, בת 12, נאנסה במרכז הקליטה ימים אחדים לאחר הגעתה לארץ. החשוד באונס, אף הוא עולה מאתיופיה, הובא בפני בית משפט השלום לשימוע לצורך הארכת מעצרו. אלא שהמשטרה לא הצליחה לזמן לבית המשפט מתורגמן לאמהרית. בהעדרו של מתורגמן, שחרר השופט את החשוד. הייתה זו הפעם השנייה שאותו אדם נעצר, וגם הפעם השנייה שהוא שוחרר מאותה סיבה - אי הצלחתה של ה'מערכת' לספק מתורגמן שיאפשר לו להבין את מטרת ההליכים.¹⁵ הדיווח של

11. פסק הדין המצוטט בהערה 9 לעיל, עמ' 7.

12. שלבי נגד מדינת ישראל, פ"ד כג (2) 763.

13. בור נגד מדינת ישראל, פ"ד לא (2) 785, עמ' 794. ראו גם אליהו הרנון, דיני ראיות, חלק א, ירושלים: הדפוס האקדמי, תש"ל עמ' 60.

14. באדר נגד מדינת ישראל, פ"ד לד (2) 818, עמ' 828.

15. Ynet, 7 באוגוסט 2001.

Ynet ציין שהמשטרה ומערכת בתי המשפט האשימו זו את זו במחדל של העדר סידורי מתורגמנים הולמים. וזה לשון הדיווח על עמדת השופט:

השופט, יחזקאל ברקלי, ציין כי העדרו של מתורגמן פוגע בזכותו של החשוד למשפט הוגן והורה על שחרורו, 'זאת אך מן הטעם שלא התייצב מתורגמן והמערכת לא הצליחה להעמיד מתורגמן מבעוד מועד', ציין השופט בהחלטתו.

באותו חודש, אותו בית משפט דן בבקשה להארכת מעצר של גבר אתיופי שהיה חשוד בהכאת אשתו. כאשר החל השימוע, הודיע לבית המשפט האדם האחראי לשירותי המתורגמנות שלא ניתן להשיג מתורגמן לאמהרית למשך יומיים שלמים. משמעות הדבר הייתה שלא הוגשה מראש בקשה להעסקת מתורגמן כזה. שופט השלום, יחזקאל ברקלי, העיר 'שמתנגשות כאן שתי זכויות מהותיות: האחת, ניהול משפט הוגן, והשנייה, הבטחת שלום הציבור והמתלוננת'. בהצטרפו להחלטות שנתנו עמיתיו שופטי השלום בשני מקרים אחרים, כפי שנמסרו על ידי סניגוריו של העצור וצורפו לתיק המשפטי,¹⁶ הוא הורה לשחרר את החשוד בערבות.

יש להניח שקשיים רבים עוד יותר עשויים להתעורר כאשר החשוד או הנאשם בבית משפט בישראל הוא סיני. השאלה היא רק: האם מצבם של מי שזקוקים בבית משפט למתורגמנות בשפות 'רגילות' יותר, כגון רוסית, ערבית, אנגלית, צרפתית או ספרדית, טוב יותר? על פי עדויות אנקדוטליות, מפי שופטים ועורכי דין ומרצים למשפט, דומה שמצבם אינו טוב ככל שמדובר באספקה ובאיכות של מתורגמנים במערכת המשפט הפלילי. איש גם לא עשה סטטיסטיקה של דוברי שפות אחרות מעברית, העשויים להזדקק למתורגמנות ומגיעים לבתי המשפט הפליליים מדי שנה. איש אינו יודע כמה 'אירועים מתורגמים' מתרחשים במערכת המשפט הפלילי, ובכלל זה התייעצויות עם עורכי דין, שימועים לצורך הארכת מעצר, משפטים, ושימועים לפני מתן פסק דין. איש אינו יודע כמה המערכת משלמת סך הכול למתורגמנים, וכמה מן הכסף המשולם מגיע לידי המתווכים המנהליים וזכייני המכרזים (להבדיל מאלה העושים את העבודה ממש). שום גורם אינו מחזיק ברשימה מלאה של שמות המתורגמנים העובדים בבתי המשפט, השפות שהם יודעים ודרכי ההתקשרות איתם. כל מה שקשור באנשים 'תלויי התרגום', כביטוי שטבעה מרים שלזינגר, משמע הזקוקים לשירותי מתורגמנות בבית המשפט, אפוף ערפל כבד. תלויי תרגום אינם רק חשודים או מתלוננים עובדים זרים סינים או עולים מאתיופיה או תיירים מזדמנים מצרפת; אלו הם גם השופטים ועורכי הדין הישראלים שהם חלק אינטגרלי של המערכת האמורה לעשות משפט צדק עם אלה המעורבים במערכת זו כחשודים, כנאשמים, כעדים או כקורבנות. כיצד יכול עורך דין להגן על אדם שאיתו אין הוא יכול לתקשר כראוי? כיצד שופט שאינו מבין את לשונו של העד יכול לחרוץ דין במקרה שבו המתורגמנות אל העברית הייתה לא כשירה, משמע לא שלמה או לא מדויקת?

אבותינו היו מודעים למכשלות הלשוניות העלולות לפגום בעשיית הצדק. במסכת סנהדרין יז, ע"א, נאמר: 'כמו ששנינו: אמר רבי יוחנן: אין מושיבין בסנהדרין אלא בעלי קומה ובעלי חוכמה ובעלי מראה ובעלי זקנה ובעלי כשפים ויודעים בשבעים לשון - שלא תהא סנהדרין שומעת מפי המתורגמן'. בדורות עברו, כשהשופטים בארץ הגיעו מארצות שונות, ניתן היה לפעמים לפגוש בסיטואציה אידאלית, שבה השופטים היו מסוגלים כולם להבין את שפתו של נאשם ושפת עורך

16. משטרת ישראל (העותרת/התובעת) נגד אלחג'אג'אלה, בקשה להארכת מעצר תיק מס. מ. 6050/00 (16 במארס 2000), החלטת שופט השלום יואל צור, עמ' 2. בית משפט השלום בבית שמש; והליך להארכת מעצר תיק מס. 13135/99 (2 באפריל 1999), החלטת השופט מ' שנהב בבית משפט השלום בתל אביב.

דינו הזרים (גם כשאין מדובר באנגלית). כך קרה בעת משפט אייכמן: השופטים שישבו בדינו אמרו שכאשר יעברו על פרוטוקול הדיונים, הם יתבססו על המקור הגרמנית ולא על נוסח התרגום העברי. בכל מקרה, הגרמנית שהושמעה בבית המשפט תורגמה לעברית ברצף (משפט כנגד משפט) והשופטים תיקנו את התרגום לעברית כשהיה בכך צורך. אולם כיום, כמעט בכל המקרים שבהם המופיעים בבית המשפט דוברים שפה שאינה עברית, עבודתו של המתורגמן היא חיונית.

עלי להבהיר שהמצב בישראל בהחלט אינו יוצא דופן בעולם המודרני. אפילו בארצות הנאורות ביותר, שבהן יש מספר רב של אנשים 'תלויי תרגום', אין מצליחים לספק תרגום איכותי לכל הלשונות בכל חלקי המערכת של המשפט הפלילי בכל זמן. לעתים הסיבות הן תקציביות, לעתים מעשיות ולעתים ארגוניות; לעתים הן קשורות בגישות לא אוהדות ביותר כלפי זרים. נוכח הבעיות הרבות המעיקות על ארצנו, אפשר להבין ששיפור המתורגמות במערכת המשפט אינו עומד במקום גבוה בסדר העדיפויות של המערכת. יש לקוות, עם זאת, שצעדים הדרגתיים לשיפור בתחום זה אכן ייעשו. אין זה צודק להביא בני אדם למשפט ולהתייחס אליהם כאל אובייקטים. עליהם להבין את המתרחש בבית המשפט. אם אינם מבינים את לשון ההליכים, יש לספק להם מתורגמן, ועל מתורגמן כזה להיות אדם הדובר את שתי השפות (שפת בית המשפט ושפת הנאשם או העד וכו'), עליו להיות מיומן במקצוע המתורגמות וגם בקיא בחומר משפטי, ומוכן היטב לדיון הספציפי. כל דבר הנאמר לפרוטוקול בבית המשפט צריך להיות מתורגם לנאשם שאינו מבין את לשון ההליכים, וכל דבר הנאמר בשפה לא עברית צריך להיות מתורגם לעברית. בעיקרו של דבר, אין ה'מערכת' חלוקה על כך. היא רק אינה מצליחה לפי שעה, כך נראה, להתארגן לצורך מילוי הדרישות האלה, על אף - או אולי דווקא בגלל - ההסדר של מיקור חוץ של שירותי תרגום בעל פה ובכתב למערכת בתי המשפט בדרך של מכרז.

אסיים את דברי בתקווה ש'הצדק הלשוני' יזכה ליותר מאשר 'מס שפתיים', ועשיית הצדק לנאשם 'תלויי תרגום' לא רק תיראה אלא גם תישמע בבתי המשפט של ישראל בת ימינו.